

Socialdepartementet

Att: Elisabet Aldenberg

Via e-post: s.remissvar@regeringskansliet.se; s.fs@regeringskansliet.se

Stockholm
2021-10-15

Ert dnr
S2021/04826

Vårt dnr
2021/118

Remissvar angående hemställan från Folkhälsomyndigheten om ändring av avgifter för tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Den aktuella remissen innehåller Folkhälsomyndighetens hemställan ”Ändring av avgifter för tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare”. Folkhälsomyndigheten hemställer om ändring av avgiftsnivåerna för tobaksvaror samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter. Som grund för hemställan anges att dagens avgiftsmodell behöver anpassas för att spegla myndighetens nuvarande verksamhet. Vid utgången av 2020 hade myndigheten ett ackumulerat överskott från avgifterna på ca 12,7 miljoner kronor. Översynen har tagit hänsyn till detta överskott och under perioden 2022–2024 kommer ca 12 miljoner av överskottet att används för att täcka kostnader kopplade till IT-system och en del av kostnaderna kopplade till den årliga rapporteringen av tobaksvaror.

Inledning

NNR menar att avgifternas storlek och myndighetens bakomliggande kostnader beror på många olika faktorer i utformningen av myndighetens verksamhet. Med en väl utformad tobakskontroll där effektiviteten och måluppfyllelsen är det som styr, kan avgifterna hållas låga och företagets upplevelse av avgifterna som relevanta och rimliga maximeras. Effektivitetsfrågan blir om möjligt än viktigare när myndigheten avser att ta ut avgifter för sin verksamhet med full kostnadstäckning. NNR kommer därför i remissvaret inte enbart att bemöta det konkreta förslaget på avgiftsnivåer utan också att kritisera bristen på underlag som möjliggör för remissinstanserna att ta ställning till myndighetens effektivitet och måluppfyllelse.

Avgifter

NNR noterar att Folkhälsomyndigheten utformar sina avgifter med utgångspunkt i arbetstid och gemensamma kostnader. Exempelvis skriver FoHM på sidan 7 i hemställan att ”Myndigheten anser därför att denna modell bör användas för att avgifterna ska täcka de

faktiska kostnaderna för de uppgifter som framgår av 8 kap. 4 § LTLP”. Detta är ett rimligt ställningstagande förutsatt att det kan underbyggas med en redovisning av de enskilda kostnadsdelarna som leder fram till varje enskild avgift.

NNR menar att underlagen behöver tåla att utsättas för en kritisk granskning av externa intressenter såsom exempelvis de inom näringslivet. NNR menar att branschen självklart ska få möjlighet att ta ställning till rimligheten i arbetstid och gemensamma kostnader för varje typ av åtgärd (exempelvis tillståndshantering och olika tillsynssituationer). För att kunna ta ställning och kritisera krävs en tydlig redovisning av de interna data som myndigheten bör besitta och en sådan redovisning saknas helt i remissunderlagen. NNR menar att remissunderlagen måste kompletteras i det här avseendet och ånyo remitteras, innan ärendet kan tas vidare.

När det gäller en av de större kostnaderna, personalkostnader, finns det stor anledning för remissinstanserna att ta ställning till vilken kompetensnivå som utnyttjas för respektive myndighetsuppgift och vilken kostnad som åsätts olika kompetensnivåer. Sådan information saknas.

FoHM skriver i hemställan att myndigheten anser att modellen med årliga avgifter för tillsyn medför att avgifterna är enkla, lättbegripliga och att de blir förutsebara för uppgiftslämnaren. NNR efterlyser en redovisning av konsekvenser av ett annat avgiftsupplägg som utgår från en timdebitering på löpnade räkning, som alternativ.

En annan kostnad som redovisas är ökade kostnader för IT-system på ca 600 000 kr per år. Detta är en totalkostnad som skulle behöva sättas i sitt sammanhang genom att redovisa en IT-kostnad för ett enskilt ärende, kanske ett exempelärende.

NNR noterar genomgående att avgiftssystemet innehåller enbart två avgiftsklasser (engångsavgift och årlig avgift). NNR skulle gärna vilja se en redovisning av konsekvenserna av ett system med avsevärt fler avgiftsklasser där den faktiska arbetsinsatsen bättre kan anpassas till avgiften. Komplettering av underlagen krävs.

NNR efterlyser också en redovisning av hur den föreslagna avgiftsmodellen med en enhetstaxa påverkar småföretag och mikroföretag relativt de större företagen. Om ingen hänsyn har tagits, på vilket sätt påverkas konkurrensförutsättningarna i branschen?

NNR skulle också gärna se en utredning av vilka konsekvenserna skulle bli av ett införande av efterhandsdebitering när det gäller tillsynsavgiften. Detta vore av intresse för berörda branscher och för FoHM då fördelarna med efterhandsdebitering vid tillsyn nyligen har uppmärksamats av Regeringen. NNR avser införandet genom lag av obligatorisk efterhandsdebitering vid livsmedelskontroll.¹

Sammantaget finner NNR det oklart hur väl beräkningarna säkerställer att varje ärendetyp bär respektive kostnader.

Riskbaserad tillsyn

FoHM tar inte någonstans i hemställan upp riskbaserad/riskstyrd tillsyn. Riskstyrd tillsyns- och tillståndshandläggning handlar för NNR om att lägga större resurser på de verksamheter

---

¹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/03/anpassning-av-bestammelser-om-kontroll-i-livsmedelskedjan-och-inforande-av-efterhandsdebitering/>

där det av olika dokumenterade skäl finns störst risk för problem samtidigt som verksamheter med hög regelefterlevnad får en lägre riskbedömning och exempelvis mindre tillsynsresurser. Den höga regelefterlevnaden behöver kunna demonstreras av företagen genom exempelvis tredjepartscertifiering och/eller en god egenkontroll. Detta förhållningssätt resulterar i att dokumenterat seriös och välskött verksamhet får mindre tillsyn och mer översiktlig handläggning vid ansökningsförfaranden, samtidigt som myndighetsutövningen kan fokusera där den gör som störst nytta. Se bl.a. Transportstyrelsens arbete med riskstyrning². Se också OECDs rekommendationer i Best Practice Principles for Regulatory Policy³.

Effektivitet

NNR vill angående avgifterna till FoHM framhålla att ett grundläggande krav är att en avgift alltid måste motsvaras av en motprestation. Avgiftsnivån för varje ärendetyp (tillsyn respektive tillstånd) bör baseras på tidsåtgång och hur komplicerad ärendetypen är att handlägga.

I diskussionen om effektivitet vill NNR framhålla att avgifter per definition inte ska vara en finansieringskälla för utgifter som faller under statens generella ansvar som exempelvis vissa former av myndighetsutövning. Även kostnader som är kopplade till hur myndigheten drivs, och som kan bero på bl.a. personalpolitik och organisation, är frågor som påverkar effektiviteten i arbetet och bör enligt NNR finansieras på annat sätt och inte via ökning av avgifterna. En transparent kostnads- och intäktsredovisning för respektive avgift och verksamhetsform är i detta sammanhang därför viktig. NNR vill också understryka att effektivitet inte enbart handlar om låga avgifter utan också om att myndigheten är kompetent, kunnig samt har ett effektivt och modernt arbetssätt som möjliggör smidiga och enkla kontakter med myndigheten.

Konsekvensutredningen behöver kompletteras när det gäller beskrivningen av myndighetens effektivitet i verksamheten.

Extern utvärdering

NNR har länge påtalat vikten av att det regelbundet görs och redovisas en oberoende granskning/uppföljning av myndigheternas system för att fastställa avgifter, för att bl.a. se om det antalet timmar som ligger till grund för uttaget av avgifter är rimliga. Det bör också ingå att granska om den modell som används för finansiering är den mest kostnadseffektiva utifrån ett företagsperspektiv. Att eventuellt en intern granskning och uppföljning görs räcker inte enligt NNRs uppfattning.

Slutsats

Med anledning av bristerna i underlaget anser NNR att Folkhälsomyndigheten behöver komplettera konsekvensutredning för förslagen samt skicka ut desamma på förnyad remissrunda innan beslut om nya avgifter kan fattas.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist

---

² <https://www.transportstyrelsen.se/sv/Om-transportstyrelsen/vart-uppdrag-och-arbetsatt/tillsyn/riskbaserad-tillsyn/>

³ Regulatory Enforcement and Inspections, Principle 3, Risk-focus and proportionality. https://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-best-practice-principles-for-regulatory-policy_23116013